

dobju je kvocient letnega ali petletnega selitvenega salda (ki je lahko pozitiven ali negativen) in števila prebivalcev določene starostne skupine.

* * *

Pri izračunavanju prognoze o bodočem številu kmetijskega prebivalstva z upoštevanjem deagrari- zacije pa ne gre samo za število odseljenega kmetijskega prebivalstva marveč tudi za število ljudi, ki sicer ostanejo na svojih domovih, a se preusmerijo v druge, nekmetijske poklice. Koe-

ficient deagrari- zacije predstavlja kvocient pov- prečnega petletnega števila deagrari- ziranega pre- bivalstva iz števila vsega kmetijskega prebival- stva določene starostne skupine. Koeficient dea- grari- zacije je kot že ime pove vedno negativen ali enak ničli. Medtem ko je bil koeficient migra- cije samo rezultat selitev, je koeficient deagrari- zacije skupni rezultat selitev in preusmeritev v druge poklice. Pri tem upoštevamo seveda tudi vzdrževano kmetijsko prebivalstvo, na primer otroke, ki se gredo po končani osemletki učiti za razne nekmetijske poklice.

Ivan Gams

Slovenska terminologija tipov tropskega krasa

Ko sem prevajal v tej številki GO objavljeni članek „Fizičnogeografski in geološki vzroki za različni razvoj krasa Kubanskega otočja“ češkega geomorfologa dr. Vladimírja Panoša, ki je dve leti preučeval kubanski kras, sem ponovno zadel ob odprto vprašanje terminologije za tipe kraškega površja v tropih. Iz mišljenja, da je na Kubi za trope značilen kras samo enega tipa (glej razpravo Lehmann H., Krömmelbein K., Lötschert W., Karstmorphologische, geologische und botanische Studien in der Sierra de los Organos auf Cuba. Erdkunde, X, 3, Bonn, 1956), je izšel poskus, da bi pri nas uvedli izraz stožča- sti kras za nemški termin Kegelkarst (glej Kraška terminologija, Geografski vestnik 1962). Iz kitajskega subtropskega krasa smo tedaj poznali tudi opis tako imenovanega stolpičastega krasa (po nemškem Turmkarstu).

Po Panoševem opisu kubanskega krasa in po nekaterih drugih opisih iz tropskega podnebja je videti, da so posebni, za trope tipični tipi površinskega krasa v glavnem trije. Za prvi tip so značilne kraške vzpetine v obliki kop, ki jih ločijo lijakaste depresije, tako da so kope v podnožju zraščene. Ta tip bi kazalo imenovati kopasti kras. S tem nastane sicer nevarnost, da bi si kdo predstavljal pod tem imenom rahlo vzbočeno sklenjeno kraško površje, ki ni ravno, temveč napeto, kopasto. Če pa bi hoteli poudariti razčlenjenost v kope in ta tip imenovati kopičasti kras, bi to ime lahko vzbudilo napačno predstavo o majhnosti teh vzpetin.

Drugi tip kubanskega tropskega krasa, ki ga je Lehman imenoval Kegelkarst, mi pa v dobesednem prevodu stožčasti kras, sestavljajo višje, bolj strme in bolj osamljene apneniške vzpetine. Zanje stožec ni povsem primerno ime, ker so najnižja pobočja v ravni okoliške nižine strma, ponekod previsna, nato pa vedno bolj položna, tako da ima vrh vzpetinice podobo kupole. Neskladje oblike stožca in apneniških gričev je uvidel že Lehman in drugi, ki so hoteli uvesti termin „kras mogot“. Toda mogota pomeni na Kubi v španščini isto kot naša kopa in imajo tam to

ime kopasti griči kot tudi senene kopice. Če iščemo tem vzpetinam primerno obliko med geometrijskimi telesi, bi še najbolj odgovarjalo telo, sestavljeno iz polkroga ali stožca, ki čepita na širokem nizkem valju. Dejanskim oblikam še najbolj ustreza ime stog, ki pomeni visoko kopo sena, slame ali ponekod na Dinarskem krasu tudi listja. Kras takih vzpetin, stogast kras, pa ne pomeni samo vzpetin, ampak tudi okoliško ravnico, ki jo v geomorfološkem razvoju eksogeni procesi z izpodkopavanjem sten odnosno s tako imenovano robno korozijo širijo na račun stoga- stih vzpetin.

Podobni procesi porajajo tudi stolpasti kras, le da so tu vzpetine višje in vmesne ravnine širše.

Kopasti, stogasti in stolpasti kras, katerih ostanke nekateri na vso silo iščejo tudi na Dinarskem krasu, pomenijo le obliko, ne pa tudi veli- kosti, ki je silno različna.

Vprašanje zase je, v koliko so ti trije tipi samo učinek tropske klime in če se lahko pojavljajo tudi v drugih podnebjih. Za prva dva tipa trdi dr. Panoš v tej številki, da nista pogojena samo s tropsko klimo, ampak tudi z razlikami v lito- loški sestavi apnencev in neapnencev. Ali pridejo te razlike do izraza v obliki teh tipov samo v tropskem podnebjju?

V članku Panoš VI., Štelcl O., Problems of the Conical Karst in Cuba. Actes de IV Congres international de spéléologie in Yougoslavie, Ljubljana 1968, je na str. 539 fotografija z naslovom „Kopasti kras, razvit zaradi razčlenjevanja starejšega dvignjenega površja na paleogenih apnencih... Sierra del Guaso...“ Toda prav tak kras nam razodene pogled z Notranjskega Snežnika na vzhod, v predelu Smrekovaca, že na mejnem hrvaškem gorovju. Po Sifrerjevi študiji o glaciaciji na Snežniku vemo, da je bil ta kras v würmu pod ledenim pokrovom. Zato je prav malo verjetno, da bi se tu ohranil tropski kras in če bi se, zakaj bi se prav tu, kjer je korozijska intenzivnost danes največja? Zato menim, da bi smeli termin kopasti kras uporabljati z mirnim srcem tudi za oblike dinarskega krasa.

Stogast kras